

CERKVENI GLASBENIK.

Organ Cecilijinega društva v Ljubljani.

Izhaja po enkrat na mesec in velja za celo leto z muzikalno prilogo vred 2 gold., za ude Cecilijinega društva in za cerkve ljubljanske škofije 1 gold. 50 kr.

Vredništvo in upravnštvo je v hiši „Katoliškega društva rokodelskih pomočnikov“, Poljske ulice št. 10.

Knezoškofijski ukaz gledé stave in popravljanja cerkvenih orgel.

Z ozirom na sklepe zbranih avstrijskih in ogerskih organistov in orglarjev za izboljšavo orgel (priobčenih v letošnjem „Diocesanblatt-u“ št. III. str. 41) ukaže se gledé omislitve orgel ali njihovega popravljanja sledeče:

1.) Nameravana stava novih orgel se mora odslej knezoškofijskemu ordinarijatu naznaniti ter ob enem njemu doposlati natanko zaznamovano „dispozicijo“, načrt omarin in natančni proračun stroškov. On bo skrbel za strokovnjaško ocenitev nameravanega dela, ozirajoč se na vse opravičene zahteve; in morale se bodo cerkvena predstojništva po nji natančno ravnati.

2. Isto velja tudi za predeljavo starih orgel, kakor tudi za vsako popravljanje, ki zahteva počéz za vsak njihov spremen nad 15 gld. stroškov.

3. V povzdigo cerkvene glasbe, in da se omogoči bolj umetnijsko igranje na orglah se dalje še določi posamič:

a) Vsaktere orgle, broječe nad 10 spremenov, naj se v obče stavijo na dva manuala, ker se prednosti drugega manuala z ničemur popolnoma nadomestiti ne dajo.

Tako zvana „Tonhalle“ (v najnovejših orglah vpeljana) pa se zaradi preteatraličnega učinka nikakor ne zamore priporočati.

b) Pri izberi spremenov naj se enako ozira na moč glasu, primerno cerkvenemu prostoru, kakor tudi ne manj za zadostno število milih spremenov za spremljevanje petja. Kjer je le mogoče, naj ima tudi pedal kak nežen 16' spremen.

c) Sedaj običajni obseg, 54 tipk (C—f³) v manualu in 27 tipk (C₁—d) v pedalu, naj se vsikdar uporablja. Normalno razmerje igralne mize, na Mehlinškem shodu l. 1864. dogovorjeno in pri Eichstaedtškem cecilijanskem glavnem zboru l. 1871. odobreno, se tudi za ljubljansko škofijo sprejme; vendar z praktično utemeljeno razliko, da naj se pri pedalu vzame za narazje osi C₁ — d = 1·01^m do 1·05^m.

d) Med dosedaj rabljenimi sapniškimi sistemi je priporočati izvlasti, kakor za nove stavbe tako tudi za predeljave, takozvana sistema na stožke, katera se tudi že pri nas umetniško izvaja. Pri tej se zamore tudi pri zbiralnikih (in tudi pri potezah spremenov) koristno uporabiti pneumatika.

Obilnejša uporaba pnevmatične sistema pri celi trakturi je sicer pri velikih prednostih, koje ima, smoter, za kateri naj bi se tudi domači umetniki prizadevali. Ker pa je ta sistema še mlada in nje izvršba še negotova, bi morali njo uporabljajoči orglarji dovoliti obširneje garancije, kakor je sicer navada*).

e) Takozvani francoski meh (magacinsko sapilo, z noter in venkaj raztezajočimi se gubami in regulacijo na škarje) daje pri najmanjšem prostoru največ in enakomérne sape; priporoča se toraj za uporabo.

f) Ker glasbeni učinek orgel ne odvisi samo od števila spremenov, temuč prav zelo tudi od njih primerne menzuracije: bo moral orglar na to poseben pozor obračati in tudi v dispoziciji naznaniti menzursko razmerje ($1 : \sqrt{8}$, $1 : 2^{2/3}$, ali $1 : 2.5$), kakor tudi mero (preréz) največje piščali vsacega spremena.

g) Vsakipot bo moral orglar tudi navesti minimalno težo posameznih cinastih spremenov, kakor tudi njihovo kovinsko dobrino (14lotno, 12lotno itd.). Enako je navesti pri lesenih piščalih, iz kakošnega lesa da bodo; pri široko menzuranih 16' spremenih pa tudi deskina debelost piščalke G.

h) Vstrezaje željam vis. ministerijalne odredbe z dne 25. julija 1890 se za vse nove stavbe (in kjer je mogoče tudi za stare orgle) mednarodna normalna uglasba: to je $\bar{a} = 870$ jednovitih tresajev v sekundi pri toploti 12° R**) Ta toplota je skoraj srednja letna toplina cerkvá v naših krajih, in bodo zatoraj orgle pri pri c. 12° R uglasbene primeroma najmanje se razglasile vsled spremembe letnih časov***).

i) Prav posebno pozornost pa naj obračajo kakor orglar, tako tudi revizorji na dovršeno intonacijo piščalk; kajti od nje narbolj odvisi umetnostno-lepi (ne samo naturalistično posnemajoč temuč mnogokrat štilizirani) glas posamičnih spremenov, kakor tudi uspešni in mogočni učinek njihove združbe.

k) Ker ima dinamika, kakor pri petju, tako tudi pri orglanji jako važno vlogo, je treba misliti (razun naprave družega, slučajno tretjega manuala) pri stavi novih orgel na naprave za stopnjevanje glasu. Večinoma

*) Isto velja tudi o družih, zadnji čas kar ena drugo podečih, novotarjah v orglariji; ker manjka jim še trajnejše preskušnosti.

**) Pri starejih, v takozvanem „Chorton-u“ (toraj zelo visoko) uglasbenih orglah bo to normalno uglasbenje izvršiti mogoče le pri predeljavi. Naloga orglarja za to izbranega bo tadaj, na podlagi poprejšnega pregleda izreči se v svojim načrtu, ali je mogoča ta prememba in kako da se da narboljše izvesti.

***). Skušnja uči, da temperaturni razloček 15° R zraka v piščalih učini povikšanje (oziroma ponižanje) labijalnih piščalk za pol tona; in ker se pri tem cin in les ne raztezata enako, tadaj ne soglasujejo čisto cinaste in lesene piščalke.

Nar bolj bi bil toraj za stanovitnejšo uglasbo orgel pripraven čas: začetek maja in konec oktobra. — Sicer pa bi prav solidno izdelana mala lesena piščalka (kaki \bar{a}), enkrat pri 12° R na orgelni sapi uglasbena na normalno visokost (shranjeval naj bi jo potem gospod župnik) izbornu služila kot uglasbilna piščalka pri poznejšem periodičnem uglasbenju (pri vsaki temperaturi in vsakim letnim času; ubranila bi mnogo zamudnega vrtnanja pri glasbilnih kolobarčkih in ploščicah, in celo kako škodljivo rezanje.

bo zadostovalo — zraven navadnih p., f., ff., in Tutti-zbiralnikov — takozvani stopnjajno vreteno (Rollschweller). Stopnjevalnik „na polkna“ (Jalousienschweller) učini sicer izvrstno Cresc. in Decresc.; ker je pa tedaj cel manual zmiraj več ali manj oklenjen v leseni omari, je pri tem vsikdar zguba na moči in večinoma tudi na značaju priprtih spremenov. Priporočati se zamore tedaj ta naprava k stopnjevanju le za orgle z obilnimi spremeni.

b) Revisorjeva naloga bo skrbeti tudi za nadaljne, razvoju orglarije sledujoče zahteve (gledé lahkega in mirnega igranja, dobre dovoditve sape, posebnostij v sestavi i. t. d.)

4.) Dovršenje stavbe novih orgel, oziroma predeljava ali večja poprava starih orgel, se mora vselej pravočasno naznaniti knezoškofijskemu ordinarijatu, kateri bo skrbel za svoje zastopstvo pri kolavdaciji in prevzetvi.

5.) Ker so orgle v tako tesni zvezi s slovesno službo božjo, je iskreno želeti, da cerkvena predstojništva na to edino od cerkve kot liturgično priznano glasilo, na to „kraljico glasbenih orodij“, dostojno pozornost obračajo.

Pri omislitvi novih in vzdržavanji starih orgel naj se toraj ne gleda seobno na ceno, temveč na solidno delo; vsaj so orgle cerkveno orodje, katero bo — ako dobro izdelano in skrbno rabljeno — vsaj eno stoletje služilo v čast Božjo in spodbujo vernih. Naj se toraj tudi orglarju omogoči — s plačilom in dovoljnim časom — izvrstno delo izgotoviti; potem se bo tudi smela pričakovati in terjati izpolnitev vseh opravičenih dotičnih upov in zahtev*).

Peti občni zbor cecilijanskega društva za goriško nadškofijo v Tolminu dne 3. oktobra t. l.

Da bi se društvo, katero je zadnja tri leta spalo, prebudilo in oživelo, se je nekaterim odbornikom zdel primeren dan občnemu zboru ponedeljek po rožnivenški nedelji, namreč drugi dan po zlati maši preč. g. K. Pencina, h kateri je bilo od daleč in blizo toliko gostov prihitelo v Tolmin. Dan je v kljub nestalnemu vremenu srečno izbran in udeležba obilna. Trg Tolmin, središče goriških gorskih krajev, znamenit po svoji krasni legi se je blestel tudi v dan občnega zbora v svoji praznični obleki, katero je oblekel preljubljenemu zlatomašniku v čast in solnce se je po dolgem deževji zopet nasmehnilo z vedrega neba Cecilijancem in drugim — v radost.

*) Zato se tudi ne morejo cenejše orgle s „kombiniranimi spremeni“ v obče priporočati. Če se tudi v njih posamezne piščali bolj izkoristijo in se tako kakih 30% stroškov prištedi (in nekoliko tudi prostora) proti orglam s popolnoma zastavljenimi spremeni: se pa nasproti ne da tajiti, da se vsled te obilnejše uporabe piščalke ne oglašajo čisto redno (ker pri prijemu oktav ista piščalka ne more dvojno se oglasiti), in da toraj pri močnejšem registrovanji polni akordi v srednji legi klaviature votlejši doné; to se sicer ne čuti tako zelo, kakor bi se pričakovalo, je pa vendarle pomankljivost, kateri se da le pri bolj tihem igranju — pa tu tudi le s izgubo raznovrstnejših kombinacij — s umnim registrovanjem izogniti. Dalje pri tej izposojilni sistemi ena razglašena piščalka precej dva spremena kazí. Ker pa je pri vsem tem boljši imeti orgle z dobro izvršenimi kombiniranimi, kot pa s cenó in slabo izgotovljenimi polno zastavljenimi spremeni, se zamore pri nedostatku denarnih sredstev in nezadostnemu kornemu prostoru vsejedno dopustiti omislitev orgel z kombiniranimi spremeni. — Večje orgle, ki naj imajo umetniško vrednost, se po tej sistemi ne stavijo.

Vspored občnega zbora je obsegal 1. slovesno peto mašo ob 10 uri, 2. Zborovanje v dekanovi sobani obsegajoče a) nagovor predsednikov, b) poročilo tajnikovo, c) poročilo blagajnikovo, d) nasvete in predloge, e) volitev novega odbora, f) govor g. Ad. Harmela. Pri slovesni sv. maši, h kateri se je bilo poleg blagorodnega g. glavarja, uradnikov, udov in gostov zbralo mnogo tržanov in drugih vernikov, je pel mešani zbor vrlih šentviškogorskih in šrebeljskih pevcev krasno Stehle-ovo mašo „Salve Regina“, introit in communio koralno, graduale Stehle-tov v falisbordonih, ofertorij Wittov (iz knjige motetov). Sv. mašo je pel društveni tajnik, dirigoval je č. g. A. Čargo, vikar pri Marije-Celji, orglal pa g. J. Laharnar, organist in skladatelj na Št. Viški-gori. Sv. mašo je završil blagoslov sè sv. R. T., pri katerem sta se pela Tantum ergo in Genitori iz Foersterjeve Pesmarice ter evharistična pesem „Tu molimo Te“ iz zbirke goriškega cec. društva. Zbor je rešil svojo nalogo prav častno; videti je bilo, da imata šrebeljski in šentviškogorski zbor izvrstno šolo in spretna dirigenta. Tolminci so deli: „Če bi vsaki dan v cerkvi takó lepo peli, bi vsaki dan hodili k maši!“ Orgljanje je bilo izgledno. Č. g. A. Čargo pa je znan kot rojen dirigent. Stehlejeva maša je bila prav gladko peta glede na dinamiko in čistost intonacije, slabeje so se glasile vloge in pri koralu smo želeli malo več živahnosti, lahkeje in hitreje deklamacije.

Po sv. maši so se udje zbrali v dekanovi sobani k zborovanju. Preč. g. predsednik J. Bajec, pozdravi prisrčno društvenike, našteje vzroke društvenega nedelovanja v zadnjih treh letih, namreč lastno svoje oboljenje, tajnika premeščenje na daljni Dunaj in splošne žalostne goriške razmere, katere zavirajo vsako skupno delovanje. Na to prinese prevzvišenega knezoškofa in društvu pokrovitelja milostljivi pozdrav in blagoslov sè željo, da bi se zlasti mladi duhovni poprijeli cecilijanske glasbe, posebno pa koral. Obljublja je, da hoče Prevzvišeni enkrat služiti pontifikalno mašo, pri kateri bi se pel samo — koral. Gromovita slava in hvala je zadonela prevzv. in priljubljenem knezoškofu iz sre hvaležnih Cecilijancev.

Predsednik da na to besedo društvenem tajniku preč. g. dr. Fr. Sedeju, ki prečita naslednje poročilo:

„Slavna in častita gospoda! Še nikdar ni bilo tajnikovo poročilo takó neugodno i neveselo, ko današnje. Vže to, da v teku treh let ni bilo ne društvene produkcije ne zborovanja, je slabo znamenje. Zginila je prva ljubezen (Apoc. II, 4), prvo navdušenje! Vzrokov temu nočem navajati, saj jih je navél dovolj g. predsednik. Ali tolažba in ponos nam je ta, društva ni še bojni vihar razdjal. Aristotel pravi neke, da vže gledati je dobrota za človeka, ne gledé kaj gleda, dobro ali slabo; tako tudi jaz pravim, da je vže to dobro, da društvo obstoji, tudi če bi ničesar ne delalo. Vendar — hvala Bogu! imamo nekaj dobrih del pokazati, kakor se razvidi iz naslednjega poročila. — Zadnji občni zbor našega društva je bil junija 1889. v osrednjem semenišču v Gorici. Bila je tedaj slovesna sv. maša s pevsko produkcijo v semeniški kapeli. Peli so bogoslovci slovečo Wittovo mašo „In h. s. Luciae“ z malim orkestrom, popoldne pa Schenkove litanije. Društvo sme ponosno biti na to produkcijo. Zborovanje, katero je bil počastil prevzv. knez nadškof, je bilo zelo živahno in zanimljivo. Mej predlogi je bil sprejet, naj se g. I. Mlakarju, organistu na Št. Viški-gori dá podpora, ako bi šel izobraziti se v Ratibonsko šolo. Nadalje se je bilo sklenilo, da bi se v Gorici ustanovila orglarska šola, za katero naj bi tudi cerkve kaj donasale. V odbor so bili tedaj izvoljeni: Č. gg. J. Bajec, predsednik, prof. T. Čerin, podpredsednik, dr. Fr. Sedej, tajnik, dr. Hil. Zorn, blagajnik, Ad. Harmel, glasbeni vodja, Msgr. Alpi, dekan A. Čibrič,

„nadučitelja: Miha Zega in Matija Lavrenčič — odborniki. Odbor je imel tri seje. V seji „novembra 1889 se je bilo sklenilo, da se sestavi predvarek, koliko bi orglarska šola stala „in koliko bi imele cerkve donositi. V ta namen naj se popraša vredništvo Cerkv. Glasbenika. „— Žalibog, da se v tej zadevi ni šlo dalje — zaradi neugodnih društvenih in sploh goriških „razmer. Tudi se je bil sprejel tajnikov nasvet, naj se večkratov na deželi prirejajo podučevalni „kurzi, n. pr. za Vipavsko v Črničah; tudi to se ni zvršilo, je pa še zmerom mogoče. Novih „udov je v tem času vstopilo 10, odstopila pa 2, vseh udov šteje društvo 232. Razven tega „je treba omeniti še dveh društvenih podružnic v Čepovanu in Šrebeljah. Društveni odbor je „podaril svojim udom dve darili, in sicer l. 1890. ofertorije za večje praznike, in l. 1891. „Tantum ergo-e in Litanije. Za lansko in letošnje leto pa žalibog ni še izšlo darilo, priprav- „ljeno, pa je blago za novi zvezek cerk. narodnih pesmi, katere so nabrali gg. D. Fajgelj, „I. Kokošar, in I. Laharnar in ki bodo kmalu natisnene.

„Društvene muzikalije se pogostoma izposojujejo; želeli je pač, da bi se organisti za „naš arhiv še bolje zanimali, in društveniki nepotrebne muzikalije društvu darovali.

„Da se naša ideja praktično uresniči, je treba, da se pošiljajo nadarjeni dečki v ljub- „ljansko orglarsko šolo, ker naša šola je pač še v — temni daljavi! Ako pa bi kdo ne „vzmogel toliko stroškov, naj dá bodočega organista kakemu goriškemu veččaku v šolo.

„Nadalje priporočam našim udom in sploh duhovnikom in organistom, da si naročijo „Cerkv. Glasbenik. V nobenem farovžu bi ne smel pogrešati se tako koristni list, ki prinaša „tako izborne, našim močem primerne skladbe, kakor tudi podučne spise o cerkv. glasbi in „poročila o cecilijanskih naporih. Nadalje moramo Cerkv. Glasbeniku tudi pridno dopisovati: „saj veste, da je časopisja velika moč. Vrh tega omenjeni list hira, ne toliko duševno ko „gumno, in če pojde tako naprej, bode moral prinesiti enkrat svojo zadnjo prilogo: Requiem „aeternam! — Pri preustrojenji cerkv. glasbe je prvi pogoj, izuriti si pevski zbor, ki bi goječ „umetno petje in držeč se cerkv. pravil izvrševal vzvišeno svojo nalogo Bogu v čast in „ljudem v spodbudo. V ta namen bi trebalo osnovati pri glavnih cerkvah (farah) — farne „podružnice, kakor naša društvena pravila svetujejo. Doneske za cerkv. zbor teh podružnic „bi dajali verniki dotičnega okraja, ki bodo gotovo marsikaj žrtvovali, slišajoč lepo petje v „svojih cerkvah. Treba je tudi, da duhovniki tudi z lece katerikrat govoré o cerkv. glasbi, „o njenih lastnostih, o cerkv. določilih in da vnemajo vernike za cerkv. petje.

„Takim cecilijanskim podružnicam bi priporočal šest resnic, ako hočejo biti res ceci- „lijanske. 1.) Najprej je treba ubogati sv. mater katoliško cerkev ter natanko spolnovati nje „določila gledé cerkv. glasbe. 2.) Gojiti koral, ki je tako starodaven, častitljiv, lep in spod- „budljiv, da „vernikom najbolj odpada“, ako se ga dobro póje. Koral nam daje pravi okus „in merilo za cerkv. glasbo sploh. Ako pevski zbor ne goji koralá — ni več cecilijansk. „3.) Pri večglasnem petji se moramo ozirati na Palestrinin slog. Treba, da se držimo starih „klasikov, ker ti so nam ohranili tradicijo in so tudi od sv. cerkve priporočeni. 4.) Je treba „pevskemu zboru vaditi se in imeti redne pevske vaje, ker le tako bo petje umetno. „5.) Cerkveni pevci in pevke naj pomislijo, da nadomeščajo na koru duhovne in da morajo „peti Bogú v čast, ne pa sebi. 6.) Pri reformiranji je treba hoditi počasi, oprezno, previdno, „z ljubeznijo. Brez ljubezni nistem nič, pravi sv. Pavel. Ne zametujmo vsega stavega, ker „hrani marsikaj dobrega. Posebno pa pazimo, da ne zanemarimo ljudskega cerkv. petja in da „se nam ne bo očitalo enkrat — kakor moramo vže zdaj neopravičeno slišati, — da smo „grobokopi naroda! Slavní zbor! Marsikaj sem tu povedal, kar ne spada v tajnikovo poročilo, „pa mislim, da ne bo škodovalo, osobito, ker govorim zadnjikrat — kot tajnik“. —

Na tó prečita zaradi zadržanega, nenavzočega blagajnika g. predsednik blagajnikovo poročilo, iz katerega posnamemo, da je bilo do iste ure društ- „vene gotovine samo 60 gld., zastankov pa okoli 300 gld. Žalostno!

Tajnik priporoča, da bi se polovico zaostalih letnin udom odpustilo, ker ni upanja, da bi se vsi zastanki mogli poterjati. Zbor pa sklène, da mo- „rajo udje duhovniki vse zastanke doplačati, a drugi, ki ne morejo — naj „se oprosté.

Za tem pridejo na vrsto razni nasveti in predlogi. Najprej prečita preč. g. dekan A. Harmelj tri predloge preč. g. dr. Pavlice, spirituala v osrednjem goriškem semenišču. Prvi se je glasil, da naj cec. društvo oskrbi in izvežba mešani zbor, obstoječ iz dečkov vadnice in bogoslovcev, ki bi peli v Goriškem bogoslovju o slovesnostih. G. A. Čargo meni, da naj se iščejo deški glasovi v malem semenišči in Alojzevišči. Tajnik formulira dr. Pavlice predlog v tem zmislu, da naj odbor poprosi kapelana šempeterskega, (blizu Gorice) muzika na glasu: č. g. Lacino, (rodom Čeha), da naj ta sestavi mešani pevski zbor, ki bi bil nekak vzgled cerkvenega pevskega kora in nastopal v imenu društva pri raznih cerkvenih slovesnostih; pevec pa naj si č. g. Lacina dobi, kjer more — takó še dodá č. g. župnik J. Kokošar in takó predružačeni predlog je bil sprejet.

Drugi predlog g. dr. J. Pavlice*), da naj društvo po svojih močeh skrbi, da bi se bodoči učitelji v pripravnicah učili korektno cerkvene glasbe — ni bil sprejet, ker presega društveni delokrog.

Tretji predlog g. dr. Pavlice nasvetuje, da društvo izda priročno knjigo za osnovni poduk v petji. Zbor je enoglasno temu pritrdil in poveril g. župnika J. Kokošarja, da naj prej ko mogoče spiše tako knjigo, katero bode po tem društvo izdalo kot darilo.

Preč. g. A. Harmelj predlaga, da naj se g. tajnik imenuje za prvega častnega člana, ker ni upanja, da se še kdaj povrne z Dunaja in se ga toraj mora za naprej društvu prikleniti!⁴ Obvelja. Tajnik se na to zboru za to častno priznanje iskreno zahvali in obljubi društvu tudi v bodoče duševno in gmotno podpirati.

H koneu se voli novi odbor per acclamationem in sicer za predsednika: preč. g. Jož. Bajec; za podpredsednika preč. g. prof. T. Čerin, eventualno, ako bi ne hotel sprejeti, preč. g. dekan A. Harmelj; za tajnika č. g. Jan. Rojec, kapelan v Solkanu; za blagajnika vč. g. dr. Hil. Zorn, (ki je telagrafično sporočil zboru svoj pozdrav in duševno sonavzočnost); za glasbinega vodjo preč. g. J. Kokošar; za odbornike pa gg.: Msgr. Alpi, dekan A. Cibič, nadučitelj Miha Zega in Matija Lavrenčič.

Ker je poldan bilo vže odzvonilo, zato je g. A. Harmelj mesto celega govora le nekaj spodbudnih in podučnih besed spregovoril in se zavaroval proti očitjanju, češ, da mi l j u d s k o cerkv. petje morimo.

H koncu se še predsednik zahvali vsem onim, ki so k zborovanju in produkciji pripomogli, namreč preč. g. dekanu, pevcem in pevkam, dirigentu in orgljavcu in zaključí živahno zborovanje.

Poslavlja se iz slikovitega, prijaznega Tolmina in premišljeva dogodke omenjenega dne, sem prišel do tega, da je na Goriškem dovolj glasbenega materiala, muzikalnega znanja in tudi dobre volje; manjka samo — poga-njačev in edinosti. Bog daj novemu odboru oživljeno društvo voditi k trajnim uspehom in novim zmagam!

*) Ker nimam pred sabo pisanih predlogov veleč. g. dr. Pavlice in tudi ne zapiskov občnega zbora, zatorej citiram omenjene predloge le po zmislu in to, kolikor se spominjam.

Glasba, cerkveno petje.

(Poročal **P. Hugolin Sattner** na kat. shodu v odseku za vedo in umetnost.)

(Dalje.)

Pevski poduk se sme toraj po vsi pravici uvrstiti med učne predmete, Skušnja uči, da slabi računarji so večidel tudi slabi pevci. Zakaj? Zveza mej računstvom in glasbeno teorijo je jasna. Glasbena umetnost tirja najfinejši čut, zlasti pa zmožnost za najdrobnejšo delitev časovne enote in pa najhitreji pregled. Ako že ritmička razvrstitev not tirja urno mišljenje, koliko pozornost šele je treba obračati na višjo ali nižjo lego not. Prav čudno in neumljivo bi bilo, ko bi človeški duh od tacih vaj ne imel nobenega dobička. — Dalje: Kolikega pomena je pevski poduk za gladki in jasni govor ter za deklamacijo? ali ne tirjamo od pevca, da zna jasno vokalizovati? Kaj pomenijo solfežije, če ne strogo vajo vokalov? — In deklamator, ne jemlje li pojem prime, sekunde, terce itd. iz pevskega poduka?

Sam pa priznam, da pevski poduk ako ni na vse strani moder in umstven, nikdar in nikoli ne more imeti opisanega vpliva na zdravje in vzgojo. Saj vidimo, da dandanes, ko je vendar ni učilnice, da bi ne imela na učnem redu eno ali dve uri petja na teden, da dandanes kaže pevski poduk kaj boren rezultat. Šola dostikrat niti ni v stanu v sreih šolarjev ljubezni in spoštovanja obuditi do petja, tega vrlega daru božjega. Kako bi bilo sicer mogoče, da se med našo inteligenco nahaja tako malo njih, ki bi bili navdušeni za umetno petje: še manj njih, ki bi bili petja veščí? — Po mestih in trgih je sicer število pevk obilo; toda gospodje dirigenti, povejte mi, koliko pevk imate, ki bi predloženo pesem pele brez vsaktere pomoči. Navadno je pri vsakem glasu par zanesljivih pevk, vse druge pa se naslanjajo na te. In med gospodi, so li razmere kaj boljše? Seveda se te stvari ne razglašujejo, a gg. pevovodje po vrsti dajejo prav moji trditvi.

Dovolj tožba. Sedaj vprašanje: Od kod to, da je pevski poduk po šolah tako pomankljiv, nedostaten.

1.) Prvi vzrok je ta, da nam nedostaje dobrih pevskih učiteljev. V pripravnicah se učé petja, gosel, glasovira, orgel, ne učé se pa metodike pevskega poduka. In ko bi mi kak profesor glasbe še tako zatrjeval, da se jemlje ozir tudi na metodiko, jaz mu odgovarjam in aeternum: Ne. Ko bi se pripravniki temeljito učili metodike pevskega poduka, kje bi bili mi dandanes! Neovrgljiva resnica pa je ta: Kdor hoče v petju vspešno podučevati, mora več kakor peti znati. Učitelj petja mora popolnoma poznati pevski organ; mora vedeti, kaj mu škoduje; mora ga po gotovem sistemu uriti in likati; mora vedeti, kako se vzbudijo razni registri pevskega organa. To in enako imenujemo metodiko pevskega poduka in te poznamo bomo malo, in dokler je ne bomo popolnoma spoznali in po nji podučevali, zastonj so vse lepe besede.

2.) Drugič je treba, da dobijo ukazi visocega ministerstva konkretnjšo obliko. Hvaležno moramo pripoznati, da ravno sedanje ministerstvo za uk in bogočastje je izdalo že mnogo odredb v prospah glasbe. Zaukazalo je, da se moraje vsi pripravniki učiti glasbe; odredilo da sinese vsi učitelji sprejeti službo organista; očitno je spoznalo, da se cerkvena glasba pri nas nahaja še na nizki stopinji in da so ravno učiteljski krogi poklicani, da skrbé za njeno zboljšanje. V novejšem času je povabilo prečastite ordinarijate, naj pomagajo pri vredovanju cerkvene pesmarice za ljudske šole. Vse te odredbe kažejo dobro voljo visocega ministerstva, za katero smo jako hvaležni, kajti ministerstvo samo pripozna s tem vzgojevalni in etični pomen pevskega poduka. Manjka edino še konkretnjše oblike. Želeli bi boljših učnih pripomočkov, primernih pevskih šol, zlasti pevskih vaj, zadostno število ur, zlasti na pripravnicah, kajti po sedanjem zistemu pride učenec na vrsto le za malo časa. Pripravniki se imajo seznaniti z liturgičnimi predpisi pred vsem pa priučiti se korala, ki je cerkve lastni otrok. Kako je v tej zadevi? Najbolje je, da molčim. — Učitelj na gimnazijah in enakih učiliščih ima večidel prazne roké, nima kaj v roké vzeti. Petje bodi za vsacega obligatno, kdor ima le kaj zmožnosti in glasú. Učni načrti za druge proste predmete so silno nadrobni. Načrt za petje je pripuščen učitelju samemu. — Da tedaj visoki ukazi zadobé konkretno obliko, ne bilo bi odveč, ko bi se prečastiti ordinarijati privzemali v posvetovanje zlasti kar se tiče zboljšanje cerkvene glasbe. Učiteljske konference, okrajne in deželne naj bi pa tudi stavile primerne predloge, prošnje za učne pomočke itd.

Posebno mi je omeniti semenišč, deških in klerikalnih. V teh semeniščih se mladina pripravlja za duhovski stan. Duhovnik je pevec po svojem poklicu. Vsa važnejša cerkvena opravila opravilja pevajoč. In kaj moramo dostikrat slišati o takih prilikah? Da ne bo zadnje mesce pred posvečevanjem taka zadrega, skrbě naj prečastite oblasti, da je petje že v deškem semenišču za vse brez izjeme obligatno. Teorija bodi glavna stvar toliko časa, da so učenci v vaji popolnoma izobraženi. In da se sluh bolje izolika, naj se zmožni učenci vadijo vsaj glasovira ali orgel, da bodo potem kot duhovniki imeli jasen zaumen o vednosti in pomenljivosti glasbe za službo božjo in da bodo sami zmožni preustrojo cerkvene glasbe vzeti v svojo rokó. (Konec prih.)

Razne reči.

— Gospod Miroslav Tomec je bil dně 1. nov. t. l. stalno nameščen kot stoln koralist v Mariboru.

— Pravila občnega Cecil. društva za skofije v Nemčiji, Avstro-Ogrski in Švici, o katerih se je l. 1890. v Bambergu posvetovalo in l. 1891. pri 13. občnem zborovanji v Gradci enoglasno sklepalo, so natisnene v latinskem in nemškem jeziku, ter se dobivajo pri g. društv. blagajniku, g. H. Pawelek-u, knjigarji v Regensburgu proti povračilu poštnine — zastoj.

— † Umril je v Regensburgu dně 9. okt. t. l. knalu po veliki maši stolni orglavec g. Jos. Hanisch, 80 let star. Služil je 63 let pri stolnici ne kot dninar, ampak kot verni umetnik, katerega bode težko nadomestiti. Marijanska antifona „Haec est praeclarum vas“ bila je njegova zadnja mojsterska igra na orglah — ¼ ure pred smrtjo. R. I. P.

— A. Rubinstein je dovršil svojo duhovno opero „Mojses“; toliko je obsežna, da se bode pela dva večera.

— Zadnji dobredelní koncert v Novem Jorku v korist revnih muzikov je donesel 125.000 dolarjev.

— V Karlovih Varih in drugod je letošnje poletje Sletni gostar Bronislav Hubermann koncertoval in povsodi s svojo igro pozornost občinstva nase vlekel.

— V Royal-Aquarium-u v Londonu bila je meseca septembra in oktobra t. l. razstava cerkveno glasbenih predmetov. Vse kar je v zvezi z zgodovino liturgije raznih veroizpovedanj, je našlo ondi svoje mesto. Tudi orgelski koncerti in zborovanja v petji so se vršila.

— Poslednje Händel-ove svečanosti v tamošnji kristalni palači, pri koji se je predaval skladateljev oratorij „Juda Makabejec“, udeležilo se je ogromno število — 22.338 poslušaleev.

— Kakor listi pišejo, bode postavljena v glasbenem oddelku svetovne razstave v Chicagi piramida 400 pianinov, električno zvezanih, in bode tako na vse instrumente en sam človek lahko igral. Glasbeni svet v Ameriki je čedalje bolj neumen!

— Po dunajskem izgledu hočeta tudi Milan in Paris prirediti gledališko in glasbino razstavo, in to l. 1894.

Oglasnik.

Ign. Hladnik op. 17. **Pet Tantum ergo in petero mašnih pesem.** Cena partituri 40 kr. Pet prvih skladbic z veseljem odobrujemo in priporočamo gledě na njihovo ceno ne samo v liturgičnem, ampak tudi v glasbenem oziru; le pri 1. št. ne soglasimo z modulacijo v drugem delu, katerega pogreška ne zakrije kratek „Amen“, ki je zopet v toniki zložen. Drugih 5 skladbic so sicer napevi melodijozni, a vže manjše vrednosti; v 2., 3. in 5. mašni pesmi je g. skladatelj zopet zavozil modulacijo na razpotje, od koder se naglo in prisiljeno, ker prepozno domov vrača. V 2. mašni pesmi naj se da v 3. taktu na koncu altu „e“, basu pa „g“. Slednjic zavračamo brez ugovora prepogosto porabo poskočnih ritmov (♩ ♪ ♫ ♬), katerih imajo prve tri mašne pesmi skupaj 23, zadnji dve pa 30 (v vsakem taktu isto enolično poskakovanje!) To je vže manija, kateri se mora i pri posvetnih pesnih dober okus izogniti. A z ozirom na večino dobro, da, deloma izborno zloženih točk je to delo ne samo naznanjene cene vredno, ampak mi ga vrlo priporočujemo vsem cerkvenim zborom, ker bode vsak sě svojo lastno izbero zadovoljen.

Listnica vredništva lista. Gg. dopisniki naj blagovoljno oprostě, da njihovih dopisov v današnjem listu nismo mogli natisniti. Ni bilo mogoče.

Pridana je listu 10. in 11. šteev. prilog.

Odgovorni vrednik lista **Janez Gnjezda.** — Odgovorni vrednik glasb. priloge **Anton Foerster.**
Zalaga Cecilijino društvo. — Tiska R. Milic.